

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

mint ezen nemzeti vállalatba, melynek részvényjei egyetlen tehetősebb magyar szek-
rényből se lenne szabad, hogy hiányozzanak.
A növekedő részvétel által mind a vevők,
mind a vállalat nyer. A ki tehát azon kettős
célt, hogy magának is, a közügynek is hasz-
náljon, elérni kívánja, siessen Bécsbe meg-
küldeni rendeletét részvényvételre.

✱ Berlinből írják, hogy főrangú szemé-
lyeknek a büntető törvényszék általi perbe-
ideztetése napi rendben van. Most báró Recke
pöre foly, ki hamisítással vádoltatik. A báró,
állítólag, egy barátjától in blanko átvett vál-
tojegyre sokkal nagyobb összeget írt volna,
mint az együtt elhatározták, mely összeget e-
zústben fel is vette. Csak az anyanyelv még se
történhetett, hogy a bárónak egy rokona a
váltót még annak lejártá előtt kifizette; mind-
azáltal a városi törvényszék elhatározta, ezt te-
kintetbe nem venni és báró Recket, mint csa-
lárd hamisító törvényt elhibázni; egy da-
rabbig fogva is volt. A dolog kimenetét feszül-
ten várják.

✱ A „Journ. de Const.” bővebb rész-
leteket közöl azon borzasztó szerencsétlenség-
ről, mely közelebből Rhodust érte. D. u. 4
órákor heves zivatar közepette egyszerre nagy
roppanást hallottak, a házak kisebb nagyobb
mértékben megrendültek, s első pillanatra
mindenki azt hitte, a zivatarhoz földrengés is
járt. A lakosok a szabadba siettek. Ekkor
vették tudomásul, hogy a villám a szép török
városrész közepén fekvő löportárba csapott,
s több mint 3000 mázsa löpor gyult fel. A ré-
gi sz. János templom, mely 1500 ban épült,
s a törökök által moshéva alakítottat, a hó-
sók nagy tornyával együtt romhalmommá lett,
valamint a löportárhoz közelebb fekvő mint-
egy 300 ház is. A rhodusi rendiek utcaja nagy
részt, s a nagy mester palotája egészen öz-
szozott. Mintegy 1000 ház kisebb nagyobb
mértékben megromlott, s így a városnak
több mint egyharmada a pusztulás viszonyu
képét viseli. A romok alá temetett emberek
számát 1000-re teszik. Főleg nők és gyerme-
kek veszték oda. 7-dikén d. u. márc 300 lu-
lak ástak ki, s temettek el, csak 6—7 szeren-
cesen volt még életben. Ama löpor, melyet
a villám föllöbbantott, még a rhodusi lova-
goktól maradt, és pedig Villiers nagymes-
ter 1552-ben a sz. János templom boltózatai
alá rejtette, midőn a törökök a szigetet el
foglalták. Csak 1828-ban fedezték azt ismét
fel. Hammernek azon adata tehát, mintha a
sziget löporjagok hiánya miatt adta volna meg
magát, alaptalan. Eredetileg 6000 mázsa löpor
volt a boltózatok alatt. De a törökök abból
sokat felhasználáltak, mással vegyített azt ug-
y, hogy még folyvást 3500 mázsányi feküdt ott,
elegendő arra, hogy a templomot és az egész
városrészét légtörölje.

✱ Az Alpokon esett nagy hó következté-
ben az alantabb környéken medvék kezdené-
nek jelentkezni. Annecy-nél egyet leltek s a
7 láb hosszúságú talpост megmérvén, negyed
fél mázsa nehézségűnek találak. Akadt vevő-
je, a ki nem csak bőrt adta el, hanem —
husát is, — kimérte. Ebből a tanulság, hogy
a medvének nem csak a talpa, hanem husa is
jó eledel — annak a ki szereti.

✱ O cs. k. Apostoli felsége Triestben e
város és környéke szegényei számára 3,000
ftot méltóztatott utalványozni. Császárné ő fel-

sége több jótékony célú intéztetett szintén
jelentékeny pénz segéllyel kegyeskedett gyá-
molítani. (Pester Lloyd.)

✱ O cs. k. Apostoli Felsége kormány-
rálépének énnapját nemesszivi kegyelmi tény-
nyel emlékeztetése tenni méltóztatott Velen-
czében f. h. 2-án kibocsátott II. kéziratánál
fogva ugyanis felségstírtés és más, közrendel-
lenes bűntények miatt elélt 70 egyének tel-
jes megkegyelmezést adni és a politikai me-
nekültek javai a bírói zárlat alól feltétlenül
fölmenteni kegyeskedett. Egyuttal gr. Rádetzky
tábornagy és kormányzó jövőre felhatalmaztatott
a politikai menekülteknek hazatérés iránti ké-
relmeit teljesíteni.

✱ A „Gazeta ufficiale di Venezia” sze-
rint O cs. k. Apostoli Felsége a Velence, Bu-
rane, Malamocco, Murano és Pelesztina köz-
ségeknek a 23,052,800 lira 29 cent. adósság-
hátralékot, mely a községi papírnak kincstári
jeggyé leendő átváltoztatására volt szánva, az
1848 és 1849-ben megrendített bel-háztartá-
suk szabályozhatása vegéti, eléngedte.

Hivatalos.

Törvényszéki hirdetések

Kivonatokban.

A kolozsvármegyei cs. k. törv. szék f. é.
novemb. 20-ról 8525. sz. a felhívja báró
Bánffy Elek örököseit, ellenök a cs. kir.
pénzügyvédség által, a Babb-alapítványba tar-
tozó 1600 ezüst rlt. tőke kamatai iránt indí-
tott kereset védelmére. Kirendelt ügyvéd Ta-
mási Antal.

A sz. udvarhelyi cs. k. járás törv. szék
f. é. novemb. 17-ről 3099 sz. a. felhívja Szé-
kely Károlyt, Székely Gergelyt és
Székely Borbára aszszonyt, ellenök Kö-
vács Domokos által a sz. udvarhelyi ev. ref.
collegiumnak tartozó 1111. magy. ft. 20 pénz,
vagy 370. ezüst rft. 24 kr. kamát iránt indí-
tott kereset védelmére. Targyalási hatánap a
jövő 1857-i január. 22-e d. e. 9 órákor. Ki-
rendelt ügyvéd Seidel János.

A szil. somlyai cs. k. járás hivatal, mint
törv. szék f. é. novemb. 19-ről 1290 sz. a.
cs. d. t. hirdet Sz. Somlyon 1854. márt. 25-n
elhalt Papp János vagyonaira. A követelők
jelenték magokat a jövő 1857-ki január.
22-éig. Kirendelt tömeg-képviselő ügyvéd Do-
mby László. Tömeg-gondnok választása január
27-én d. e. 9-kor.

A semesyei cs. k. járáshivatal f. é. no-
vemb. 20-ról 3057. sz. a. megnyújtja a pá-
lyázati határidőt a 9 helységi jegyző-
ségére f. é. decemb. 20-áig.

A kudsiri cs. k. erdősi hivatal f. é. no-
vemb. 28-ról 1166. sz. a. pályázatot hirdet
al-erdősi állomásra Gredistyén, 300 ft.
évi fizetéssel, 56 ft. lőportárral, 5 öl tűzi fa-
val és szabad szállással. Az ajánlkozók adják be
oda szabályszerű kérelmeiket f. é. decemb.
31-éig.

A v. hunyadi cs. k. járáshivatal, mint törv.
szék f. é. novemb. 26-ról 1917. sz. a. kihir-
deti, hogy v. hunyadi birtokos Bucs László,
mint vesztegető, gondnokság alá van
vetve; gondnok Mihály Elek.

A m. vásárhelyi megyei cs. k. törv. szék
lnöksége f. é. novemb. 23-ról 866. sz. a.
pályázatot hirdet az ottani törvényszé-
ki segéd állomásra 300 ezüst ft. évi fize-
tessel és előléptetési joggal. Az ajánlkozók ad-
ják be oda szabályszerű kérelmeiket 4 hét
alatt.

LEVELEZÉSEK.

Torda, nov. 25. Felvinczen tartott
Erzsébeth napi országos baromvásárra Torda
számára proba-marhák vásároltak, mikor két
fiatal tordai mészáros ottan jelenlétben, nem
fölt a bizottmányt alkalmatlanitani e szokkal:
a mészárosoknak szájközből az élel-
met kiveszik. F. hó 22-én megtörtént a
proba vágás rendeltenebből, mint máskor,
mert a mészárosok, kik díjért teszik azt a vá-
ros részire, mind azon igyekeztek, hogy a hus-
mentől jobban apaszkodnak.

Ekkora karosítást községünknek nem
kellene eltérni s jövődöre jó lenne nem ide-
való, hanem környékbeli vállalkozó mészá-
rosokkal azt végbevinni, hiszen Gyéres, Eger-
begy, s a bágyoni és k. járás minden helysége.
M. Ujvár ehez szokta szabni hus árulását. To-
vább: nem kellett volna F. Vinczez menni
proba-marhák vásárlásáért, közelebb van Eger-
begy s csak egy félhétet előbb volt ottan orszá-
gok vásár. hol meg olcsóbban — és kevesebb költ-
séggel lehetett volna proba-marhákát vásárolni.
Ez nem mutat az előjáróság gazdálataira! Ugy
nem rugott volna a költség 60—70 váltó fra-
s egy felváltó krajczárral nem fizetnék a hus
fontját drágábban, mint M. Váshelyt, hol
12 váltó krajczár. A marha ára nagyon le van
esve, itt helybe olcsóbban lehetett volna
szombat napon venni, ugyanis a tordai mészáros
innen áltja ki rendszerint vagoját.

Látuk ez előtt néhány hóval magas kormá-
nyunknak rendelkezését, miszerint vállalkozónak
kivánja adatai a hus árulást, jó lenne ezen
üdvös rendeletet életbe léptetni, mert akkor
nem történne annyira szűk mérése, nem vá-
gának annyira rősz marhát, nem csak a gaz-
dagok, hanem a szegények is ennének egy két
font hus, maga idejében mérnék azt
mindig, így pedig gyakran megtörtént, hogy
10 órára megérkező katonaság volt szálaló-
va, a gazdaszszonyok kétszer háromszor
húsért küldöttek s a marhát akkor nyúzták,
s a gazdaszszony akkor tettebe főzni, mikor
már a katona megérkezett éhesen és ez szid-
ta a házurát, gazdaszszonyát, miért néha üt-
legre is került a dolog. Ezeket kívül szemre-
tőre ügyel a székálló legény és ebből folyó-
lag sok gazdának felnapot eltölt szolgálója,
míg hus kap, néha pedig a nélkül is tér
haza.

Mind ezek sürgetik új rendezését a mé-
szárlásnak — a régi bűszke, önkényes okleve-
les rendszer helyébe okvetetlen más czélsze-
rűbb kell, — mert ezzel a népet ok fogva to-
vább nem tarthatják.

Ez alkalmával a megjesztett sertés-
hus fontja ára leszállított 11-ről 8 ezüst
krajczárra — a perzelést 7-re, miből a leit,
hogy megjesztetett nem árulnak, csak perzel-
tet, minek szalonját elteszik s a népek
csontos hus adnak — kövérség nélkül, mi-
felette drága, mert a kövér sertés ára is

erősen leszállott. — Így kapnak ki minden ré-
gi rendszeren alapult rendelkezésén előjáró-
ságunknak mészáros uraink. Tehát — erre vo-
natkozzon — egy újabb rendszer méltán
kérhetünk és várhatunk magas kormányunktól.

r. l.

M. Váshely. A Kolozsvári Köz-
löny 12 számában Béla levelező, a Magyar
Futár 62. számában a marosvásárhelyi rendes
levelező és a Hölgyfutár 252. számában — s.
t. — a Kántornénak emelt sörkőrlő irt tudosi-
taikban egy nyilatkoznak: mintha a nagy mű-
vésznőt itt merőben és méltatlanul elfele-
jtették, mintha csak egy színésznek jüt-
t volna eszébe az emlékké eszméje és an-
nak valósitása. E hir azóta több magyarhoni
lapba ment át, hol commentárral, hol a
nélkül, minek következtében utóljára hihetik,
hogy Váshely és környéke számos értelmisé-
ge valójában közönyös egy s más tekintetben,
gondolhatják, hogy a világ nálunk bé van desz-
kázva, gondolhatják, hogy színésznek kell a
vásárhelyieket oktatni, hazafiúi kötelességekre
emlékeztetni.

De ez nem áll, mert a rosszúl értesült le-
velezők merő tévedésben vannak, miután a
sörkő eszméjét nem színészről penditet-
te meg, sőt annak felállítását egészen elte-
vesztetnek mondhatjuk.

Nem elég ezt csak mondani, bé kell bi-
zonyítani is!

Vártunk eddig a meggyőződésben, hogy
az illetők szerénységből fogják ezt tenni, ez
nem történné meg, mi kötelességünknek tart-
juk a nyilvánosság útján a vásárhelyiekre fenn-
idézett módon háromlott méltatlanság,
feledék enység és részvétlenség gya-
nyját megsemmisíteni.

Ámbár a kérdéses emlékké ügye mind
a két hazát inkább, mint Váshelyt érdekelte
volna, miután Kántorné legkevésbébb itt mű-
ködött, és Váshely tartotta a mindegyikről
elfelejtett méltatlanságát, a vásárhelyiekre fenn-
idézett méltatlanság, feledék enység és részvétlenség gya-
nyját megsemmisíteni.

Kántorné 1854. febr. hóban halt meg,
oly időben, midőn a még fennálló rendkívüli
viszonyok tekintetbe vételével a legjobb aka-
rattal sem lehetett emlékké gondolni is.

1855-ben már megpendítették az esz-
méit, de nem színészről, hanem a vásár-
helyiek egy színészről, Filipovics urral.
Az 1856-dik év elején közbe jött erdélyi
muzeum és vasút kérdése ez ügyet háttér-
be szorította ugyan, de e nyár folytán megint
találkozott egy vásárhelyi, ki az itt működő
szintársulat igazgatóságát, bizonyos öszszeg-
gel megkínálta, ha egy esti előadást nékie at-
enged, melyből a jövedelem egyik fele a helyi
kisdóvó, a másik fele Kántorné sörkő-
re megszerzésére szükséges öszszeg alapja
megvetésére fogott volna szolgálni. Az igaz-
gatóság jórészt előtte ismeretes oknál fogva,
ebbe nem egyezett bele.

Egy vidéki levelező — ki ezeket nem tud-
ta — meg akarja az ügyet hirtelre pendíteni,
de az illető színészről biztatására, hogy annak
ideje még nem érkezett el, és hogy az esz-
mé közzétételére nincsen joga, míg annak i-

ba öltözött rákkal (ki nem más mint a „Humorist” szerkesztője
Saphir, illetőleg journalistai pártfogásáért esenkedve. E kép,
elnézve most ironicus oldalától, legjobban kifejezi azon tökélyt,
mire a lovat, a legnemesebb állatot idomítani lehet, meri pél-
dával Renz „Intus” nevű arabs méne ugy be van tanítva, hogy
csaknem zsebkendővel töröli az orrát, a „zepperl-polkát” még
különben járja, mint „Engländer”-nél (ide jár az ugy nevezett
demi-monde világ Mosert, a híres local Sängert hallgatni, vagy
szíve gyuladást vehemens mozgásokban kioltani) a schusterinas.
A társaság legkitűnőbb tagjai Loisset a mérész, rendkívüli
lovast, ki lova futása közben, a levegőben hánnya a cigányke-
reket s talpallal áll meg lova hátán; Henderson a páratlan súly-
egyenző, ki egy szál dróton, minden súlyegyenző rúd nélkül,
félében állva, hirtelen magát. E tán csak helyre tudná állítani Eu-
rópa súlyegyenő? vagy e mesterség, nemcsak a dróton de a
hajszáljárásnál is nehezebb? Stone a comicus, ki dressi-
rozott kutyáival Renz lódomarságát látszik satyrozni. A nők
közé Renz Katié az arany alma; ha rám b'znák, én Loisset Lui-
zának adnám.

Láttam Shakespeare-t. Hahó! gondolják önök, ez az én thé-
mám — itt én vagyok — ebben én megvizsgáltattam — oh je-
rum, jerum, jerum, oh quae mutatio rerum! En egy cseppet sem va-
gyok kisebb Shakespeare-faló, mint a milyen voltam, — de nem-
csak Shakespearevel él az ember, hanem kenyérrel is. Aztán meg
nem minden bokorban terem Aldridge, hogy megmutassa, mi-
képp nem eszevesztett badarság az, mit a „spleen”-es (magyarul
hypocondriacus) angol öszszefirkált; Anschütz meg bármilyen
nagy színész is „Lear”-ban a pusztá szájával, meg torokkal minden
nem tehet; sem Gabillon, fogatkozását — akármilyen csengő or-
ganuma legyen — „Machbeth”-ben még a „Birnam” erdő minden
leveles fái el nem takarják. A bécsiek most kezdik érezni, mit
vesztettek Davisonban, ki egyetlen méltó személyesítője volt
Shakespeare-nek; természetesen ezt szégyenlik jelenné bevalla-
ni, miután a nagy színész elment; azt megteszi mindenik lap,
hogy nekiesik a szegény Gabillonnak, ki egészen ártatlan ab-
ban, hogy hősek nem született, a veterán Anschütz meg régi
érdemei feledtek, — de Davisonról egy körömmi szót sem szólnak.
Huság minden a nap alatt, egy hajlító fát nem ér a dícső-
ség! Mi hát örök, ha te sem vagy az oh szellem?! A kedves kis
Bossler-t is a Gabillon macheth-sorsa látszik várni. ki most See-
bach k. a szerepeiben fellépetni kezd. Vagy a kritikusok ro-
konszeny-vonaglásának utolsó órája még nem ütött, hogy a régi
tehetséget sem egészen feledni, sem az újat egészen elismerni
nem tudják? Bossler k. a. egyike a várszínház legjelesebb fiatal
talentumainak, s társalgási darabban (eddig nem is kapott egyéb
szerepet) magnificus. Punctum. Vagyha még nem punctum,
játékát Seebach minden sentimentalis nyöszörgéséért nem adnám.
Persze hogy ez hálátlanság, az ugy művésznőnek kövel dobálása
és mit én tudom mi, — de az ugy nagyok a régiok miatt csak örök-

ké kicsinyek nem maradhatnak. Ha mi hálátlanok vagyunk, hát
ők igazságosak? Az ördögbe egész monomaniába estem, pedig
nekem a várszínház ügye, sem ingem, sem gallérom, s az „Ich
spice bei meiner Mutter”-ben megbámulom Neumann k. a. t., Ga-
billont, Baumcistert, vagy a „Königsleutenant”-ban, Lussber-
ger, ismét Gabillon, a jeles Beckmann, s megint a kedves
Bossler, a „Das Lied von der clocke” hatalmas szavalóját An-
schützöt, vagy a „Wohlthäter”-ben La Roche-t, s még in-
kább az ensemble-játékot és pompás disziményt és nagyszerű
színpad világítást, hogy a „gute nacht” szóra nemesek egyszer-
re északa van, de olyan északa, a milyent a költő gondolt,
vagy tén gondolni sem mert: megbámulom, mondom, mindeze-
ket a hogy dukál, de mikor sirás-rívás, meg a Seufze akar előt-
tem ézelem-mélységet, erős szenvedélyt kifejezni, azt mondom:
huzd rá cigány! azaz, hogy ich bitte Herr Garderobier den
Mantel von Nro 1 (notandum ehez az elsőszéghz ugy jut az em-
ber, hogy 5 órákor d. u. már a színház ajtaja előtt ácsorog, mi-
képp 30 prért kényelmes ülőhelyet kapjon a 2-ik parterren vagy
kifélczamlott nyelven, ugy nevezett, „Sturmesser”-ekkel foglaltat
magának helyet, mit jómódú családok tesznek. Magából az elne-
vezésből világos, minő roham és döfködések közt szokás az
ilyen helyet foglalni), megyek haza, jóéjszakát!

KÖNYVISMERTETÉS.

Egészszén u j szerkesztő ABC, vagy is vezérkönyv
az olvasni tanításban és tanulásban. Irta Erdélyi Indali Péter, Sző-
nyi-növeldei tanár. Negyedik javított és bővített kiadás. Pesten.
1857. Kiadja Heckenast G. 1—9 lap. Ára kötetlen: 10 krajczár
pengőben.

E jeles mű alig négy év alatt már negyedik kiadásban
jelent meg. Az életrevaló, jó rendszer diadala ez, minőt kevés
más nemzet irodalma mutathat fel e nemben, mert azon modort,
melyet szerző e népszerű művében, mint a nevelés szent érdeké-
ben tett buvárlatai eredményét, mutat be, a szép magyar nyel-
ven kívül, igen kevés más nyelv türi meg. Miben áll e modor,
vagy rendszer? Azt itt röviden is elmondhatjuk azok számára,
kik azt talán még nem ismernék.

Erdélyi I. ur tapasztalva, hogy a közönséges divatu emlé-
zés, az eb ib, ba be bi bo-zás, alkalmával az elevenebb eszü,
életrevalóbb gyermekek csaknem lelkesedve kaptak az olyan szó-
tagokon, melyek bizonyos fogalmat fejeznek ki, s melyeket en-
nélfogva természetesebb hangon olvastak: már évekel ezelőtt az-
on meggyőződésre jött, hogy hasonlíthatatlanul jobb, czélsze-
rűbb volna, ha lehetne, mind csak értelmes szókón, a
könynebbekről bajosabbakra, rendre, egymásután fokozatosan

emelkedőleg következő szókóbb legott gondosan alkotott gyer-
meki szívhöz szóló, kedélyes, gyönyörködtető, s tanulságos
mondatokon építeni fel valamely olvasó-könyvet. Ez észlelet
alapján kerekíté ki azon egészen új, a tanuló kedvét nem lan-
kaszó, sőt hova-tovább élénkítő, s a czélra mégis biztosabban és
hamarabb vezető tanítási rendszert, mely mellett a gyermeket
minden komolyabb akadály nélkül vezetetheti jó olvasásra.

Hirapjaink és folyóirataink kivétel nélkül a legnagyobb
méltánnyal nyilatkoztak fennevezett ABC-éről, sőt még a „Pesth-
Ofner Ztg” is érdekbresztő ismertetését adta. Első megjelenése
után a szerző egyszerre ezer példányra kapott meg-
rendelést.

Negyedik kiadása, mely még tökéletesebb az előbbiek-
nél, s mely versköny stível van bővítve, éppen most hagyta el
a sajtót. Jósága mellett, rendkívüli olcsóságánál fogva is ajánlható.

Legyen szabad fölméltatnunk itt azon tényt, hogy szerző, ki
a Szőnyi pesti növeldejében több évig tanárkodott, kit csak kö-
zelebből volt szerencsénk viszzanyerni az itteni ev. ref. leány-
iskola tanáru, kevéssel hazajövele előtt Dr. Kovács Endre,
hírneves pesti orvos hat éves leánykáját e könyve szerint rövid
25 óra alatt tanította meg olvasni, ugy hogy az a Gáspár jeles
„Csomogér”-ből szélitben, önállólag olvasgatótt, sőt e rövid
idő alatt ugyancsak E. I. P. „írók könyve” szerint meglehetősen
szabályszerűan írni is megtanult.

Szintén méltánnyalólóg szólt az ítszet nevezett szerzőnek,
kivált a tömeges iskolai tanításnál csaknem nélkülözhetlen „ol-
vasó táblák”-ról, valamint a protestáns algymnasiumok I. és II.
osztálya, s az ezekkel párhuzamban álló realiskolai osztályok
számára szerkesztett és a m. kormány által is használatra enge-
délyezett „Magyar olvasó-könyvről.”

Turul.

Erdélyi könyvészet.

(Folytatás.)

120.) Cipariu: „Istoria Sancta seu Biblica”,
a Testamentului vechiu si non pentru incepatori serie de T. Ci-
pariu. Blasiu. Cu Tipariulu Seminarului. 1855. 8 r.

121.) Brassai: „Okszerüvezér a német nyelv
tanulásában.” Irta Brassai Samu. I. Rész. Ötödik javított és
bővített kiadás. Kolozsvárt. Stein J. tulajdona. 1855. 8 r.

122.) Nieceforu: „Grammatica Germana” pentru
Classi elementari de G. E. Nieceforu. Cursulu. I. Brassovu 1855.
8 r.

123.) Cipariu: „Compendiu de Grammatica a
limbi Romane.” De T. Cipariu. Blasiu. 1855. 8 r.

(Folytatjuk.)

dejében arra nem fogja felhatalmazni, ezzel el is késett.

Ha tehát a vásárhelyiek eszméjét más elkaparta, és létesülését suttomban néhány forint, valóban szerény patak-kő felállításával eszközölte: rosszul vannak alkalmazva a szók: „Hogy nagyjaink sirja felett, melyeken most oszlopul feledés s részvétlenség ül, a közmetánylat s hála által pyramidok emelkedjenek.”

Igen, pyramid emelkedett volna Kántorné sirja felett, ha titokban patak-követ nem állítanak, és remélik idővel pyramid fog emelkedni! Kár volt tehát egy egész város és környéke értelmisége rovására more patrio szerénykedni! Midőn ezeket közöljük, egyáltalában nem szándékunk a szerény emlékek emelése által koszoruba font szép virágot leszakasztani, nem pedig a szép kegyelet tény érdemeit csökkenteni; de jó szívvel vette volna a közönség, ha részvétre felszólítják, mert éppen e színesítő legjobban tudja, hogy a közönség a műpartolás tekintetében különösen irányában nem volt fukar. Felszólítás nem történt, az emlékkövet titokban készítették, ám ezen nincs mit csudálkoznunk, hisz a színtársulat mindegyik tagja színtárszándékosan ki volt rekesztve a hozzá járulástól, pedig tudjuk a legszegényebbek is örömet adta volna e célra utolsó fillérért.

Ennyit felvilágosításul és czafolatul a vásárhelyiekre tört feledékenység és részvétlenség fele címek ellenében: miokért Maros-Vásárhelynek jó híre-neve és tekintélye fentartásáért, egész ünnepélyességgel és tisztelettel felkérjük a Pesti Napló, Magyar Sajtó, Magyar Néplap és Hőgyfűtár, Magyar Futár loyális szerkesztő urait, kik e tárgyról lapjaikban írtak, szíveskedjenek igazságos és méltányos nyilatkozatukat lapjaikban közölni. Maros-Vásárhely, nov. 18. 1856.

Többen.

KÜLFÖLD.

A nyugoti hatalmak szövetsége napról napra mind inkább anachronissmussá válik, minden új kérdés csak azért látszik fölmerülni, hogy az utóbbi hónapok alatt támadt hézagot még szélesebbítse. Így a félhivatalos „Patrie” közelebb éppen nem igen barátságos hangon tárgyalja a Persia elleni angol expedíciót. Heratnak a persák általi elfoglalását csak finom ürügynek hiszi, de korántsem valódi indoknak a Persia elleni hadnak megkezdésére. A jó francia lap véleménye szerint, mit árthat az a keletindiai társulatnak, ha Persia bírja e város, vagy más; mert az kétségtelen a legmesszebb jövőben sem fogja Keletindia megátámadhatni. Szintoly neveltségének hiszi az attól félmet, mintha a város bevétele az orosz hatalomnak Indiában berontását megkönnyítené.

A neuenburgi kérdésben is szintúgy két felé huznak a „szíves egyetértés” nyugotiak. A „Times” mód nélkül gorombáskodik Poroszország ellen, mely—ugymond—könnyen köpheti markát, mivel Franciaország tola szekerét. De vigyázzon, nehogy Napoleon biztató szavai által, egy néhány royalista lázongó kedviért, el hagyja magát kapni, mert reménytelenül megakadhat a tengelye, s az elhatározott pillanatban könnyen megeshetik hogy nem lesz a sárból kiséghető elég barátság. Ellenben, a „Constitutionnel” bizonyossággal akarja ugyan tudni, hogy harczra nem fog kerülni, de mégis határozottan állítja: a londoni jegyzőkönyv nem kényszeríti ugyan a nagyhatalmakat a porosz beavatkozás segéllésére, azonban azt sem kívánja, hogy azt bármily szín alatt ellenezzék.

Mily foglalkalad az egyetértés Orosz- és Franciaország közt, szép tanuságát láthatni azon jegyzőkönyvet, melyet az orosz és francia követ intézte Resid pasához.

„A császár ő felsége, legkegyelmesebb uram, megparancsolni méltóztatott, hogy a nagyvezir ő magasságától határozott felvilágosítást kívánják a következő pontokra nézve:

„1. A beszarabiai határok rendezése tárgyában. Megegyez-e a Porta abban, hogy az eponra nézve fenfőgő nehézségek megoldása a párisi értekezletre bízassék, vagy inkább kész volna-e a nehézségeket olyformán megszüntetni, hogy Bolgrádhoz igényeiről Oroszország részére lemond, miért cserébe aztán Orosz- és Franciaország az ő számára a kigyósziget s a dunai delta birtokát biztosítaná.

„2. A Dunafejedelemségek további megszállása tárgyában. Nem látja-e a Porta e megszállás által sértve a párisi szerződés 31-dik cikkelyének mind szóbeli szövegét, mind szellemét? s nem teszi-e e sérelmet szembeszökővé azon ellenmondás, melyben a fejedelemségek tartós ausztriai megszállása Buolgrófnak az értekezletben nyilvánított szavaival áll?

„3. A Bosporusban s Feketeten-geren levő angol hajóraj tárgyában. Nem látja-e ezt a Porta ellenkezőnek az 1856-diki máj. 13-án kötött egyezményvel, mely — a párisi szerződés ratificatioinak kicserélésétől számítva — 6 hónapi határidőt szabott ki Anglia. Franciaország és Szardínia minden haderőinek kivonulására a török terület határából? s nem látja-e azt akadályosnak a tengerpartok iránti egyezmény végrehajtására nézve, minek oct. 28-án ismét hatályba kellett volna lépni?

„4. A Dunafejedelemségek újja-szervezése tárgyában. Ugy vélelszik-e

a Porta, hogy az ad hoc divának egész szabadsággal nyilatkozhatnak a két fejedelemség területi s közigazgatási egyesítése mellett, ha ezen egyesítést Moldva- és Oláhország lakosai öhajítják? s vajjon e szavazat elé, ha a párisi értekezlet azt komolyan fontolóra venné, a Porta, mint szüzein hatalom, nem göröditne, akadályokat?

„A nagyvezir ő magassága kéri, hogy mielőbb s határozottan nyilatkozzék e kérdésekre nézve, melyeknek nagy fontosságát a jelen pillanatban ő sem ismerdli félre.” Ezután következik Buteniff és Thouvenel urak aláírása.

Hozzá tehetjük, miképp a török nagyvezir nem is késett e pontok legfontosabbikára, a megszállva tartás kérdésére nézve—kitérő, azaz, elutasító választ adni.

— A „Daily News” párisi levelezője nov. 18-án írja:

„Ma oly tényekről értesültem, melyekből az tetszik ki, hogy Oroszország a bolgrádi kérdésben egy hajszálait sem engedett s folyvást a mellett van, hogy congressus döntse el a dolgot, habár e dolgokról orosz közvetítéssel értesültem, hogy az utóbbi napokban mindent elkövettek, hogy alkotmány ellenes uton befolyást szerezzenek az angol kormányra. Bizonyos, Franciaország által tervezett Berlinben helyeslett javaslat fölött tanácskoznak e pillanatban Londonban, támogatva a st. jamesi tanácsban azon német elem befolyása által, melynek egy miniszter sem tud könnyedén ellenállani. Az Oroszország becsülete iránti gyöngédségből azt hozzák fel, miszerint lehetetlen azt arra hivni fel, hogy egyszer kimondott határozatról s a bolgrádi kérdésnek a congressus általi eldöntésétől elálljon. Azonban azon ígéretet teszik legalább kilátásba, miszerint Franciaország jól áll, hogy Angliának többsége lesz, s a congressus csak üres ünnepélyesség fog lenni, csupán azért ülven egybe, hogy az előbb már megállapított határozatot jegyzőkönyvbe iktassák. De okom van hinni, hogy az angol kormány — ha a maga feje után indulhat (?) — nem áll azon ja vaslatra; mert fontos elvet áldozhat fel, de ki áll jót, hogy nem lesz kizárva, ha a congressus egybegyűl. Meglehet, hogy a miniszteriumnak e kérdésben nem sokára az angol közönség teljes támogatására lesz szükség.

Ezzel összefoglalóanlándó az „Advertiser”-nek következő nyilatkozata: „Oly oldalról, melynek pontosan kell értesülvé lennie, azon biztosítást veszszük, miszerint Oroszország, Porosz- és Franciaország egy valakitől — nem angoltól — ki az udvarnál magas állást foglal, ígéretet nyertek, hogy ő egész befolyással arra fordítja, hogy lord Palmerston az új congressusba egyezésre rábírja. Kérve kérjük lord Palmerston-t, ne hallgasson ilyenmód megke-rezésre. Sőt, mi tovább megynék, s azt mondjuk: „Ne hallgasson ön ezen kérésre, ha az ország legmagasb személyétől eredne is!” Inkább nyújtsa fel lemondását, mintsem egy új congressus összehívételére megegyezését adja. Ha ő ez lenné, el van veszte stb.

Lord Palmerstonra azonban alig ha rá fog-nak ijeszteni. Az ő utóbbi válasza a legújabb orosz körözvényre — már Bécsben van lord Seymour kezében, s tartalma — „igen nyugtalanító, mint a „K. Z.”-nak írják. Ezzel összhangzó lesz az ausztriai kabinet válasza, mely mint Bécsből nov. 2-ről írják, eddig már utban van Sz. Pé-tervár felé, s tartalma körül belől ez lenne: „Austria szintúgy mint Angolszág átlatja a congressus összehívésének szükségességét, mindkettlen meg levén győződve arról, hogy csupán ez uton várható a sok vitás kérdés alapos megoldása, melyek jelenleg a nagyhatalmak közötti joggyetértést feltartóztatják; szóval a két hatalomnak a congressus összehívása ellen elvileg nincs semmi kifogása; ámde a miben állhatatos-meg kell maradniok, az hogy Oroszország előbb mindazon kötelezettségeinek eleget te-szen, miket a párisi szerződésben magára vállalt. Hogy ez utóbbi valóssággá legyen, az a con-ditio sine qua non, a melyhez Anglia Auszriával együtt a congressus ismét összehívásába való egyezését képesek.”

Austria — mond a fennebbi bécsi levél, — bizonyosan nem fog e határozattól elállani, bár kétségtelen az, hogy Oroszország Bécsben is szintúgy, mint Londonban minden emeltyűt mozgásba tette oly célból, hogy e nézetet a maga terveinek inkább összeférhető irányban módosíthassa. S a mi Angliát illeti, már is határozott jelek látszanak, miszerint lord Palmerston előbb fog jelen hatásköréből lépni, hogysem rá álljon olyan egyezkedésre, mely senkinek másnak, csak Oroszországnak lenne hasznára.

— A francia állapokat ismeretle-re következő érdekes levelezés közöli „D. Allg. Z.” „Mindjárt a december 2-ki államesny után, a valódi dühvel kezdetek mindennemű köz épi-tésekhez s munkákhoz. A Louvre helyreállítása, e-gész új utcák s piacok alakítása roppantott mil-liókba került. Nem egyének nevezek ezt egy ideig, mint „kenyér nélküli munkások foglalkodtatásának”, a kik iránt a kormány különös érdeklétl van. E csodálatos államgaz-dások azonban csakhamar átláták, hogy ez esz-köz a munkásosztályok szegénységét illetőleg nem célirányos, s az állam kincstárát ez ideig-őráig tartó segélyezések folytán iszonyú hiány terheli. Megfoghatatlan, miképp szorítottakhat fényes paloták s drága emlékek építésére, nem sokat törődve azzal, ha vajjon az azokon dol-gozó munkásoknak lesz-e a legközelebbi jövőre bármily szerény hajlékuk. Innen a kiáltó ellen-mondás, miszerint a lakberek jelen mód nélküli felhágása mellett egy nagy csoport munkás haj-

léktalan bolyong szanaszét vagy sokan az ő nyo-morult ideiglenes laknyóhóikban megannyi muszka rabslolgák gyanánt sinlődnék. A korona a-dossága fölmegy az utóbbi három év alatt 50 millió frankra, s ideszámítva még az államfő-nek éventei 40 millió franknyi civilistáját, a korona három évi kiadásainak összes száma fel-mennend 170 millionyi mesés összegre! A kri-mi háboru Franciaországnak 2 milliárdjáb ke-rült, s a közelebbi nyáron a Rhone, Saone és Loire által tett pusztítások szintén, az önkéntes gyűjtések mellett temérdek helyreállítási összeget igényeltek. Még többily példát közheltnénk számok tekintetében s főleg a korona oly ke-véssé takarékos eljárását mutogatni, mi a júliusi kormány háztartásához, sőt a restauratioéhoz sem áll kedvező hasonlatban, s ugy hisszük, már a fennebbi számok elegendők arra, hogy minden elfogulatlan előtt Franciaország pénzügyi vi-szonyait s a jelenleg uralkodó szertelen drága-ságot megmagyarázzák.

„Hogy aztán ily körülmények közt egy s más ábrándok elfoszlik, azon senki se csu-dálkozhatik. Mondhatni, hogy a politikai pártok és titkos-egyletek Franciaországnak még egy kormány alatt sem fejtették ki nagyobb te-vékenységet, mint a mostani alatt, s könnyen megfogható, miképp ezeknek a kormány minden hibája, baklövése a legszívesebben fogadott izga-tási eszközül szolgált. Csak a napokban hirdeté nagy titogatással az elhírhedt „Marianne” lon-doni központi választmánya, hogy neki 382 mel-lékéga van Franciaországban, a melyek „sa-játságos szervezeteknél” fogva minden rendőri kutatásokon ki fogtak! S valóban, ugy látszik, hogy a kormány minden erősege mellett sem képes arra, hogy a titkos egyletek fondorkodásit elnyomja. A politikai elitetek száma igen tele-mes, s csupán Cayenneben 277 politikai foglyot tartanak. Ezenközben az elfogatások s ítéletek, ugy szólvá, hétről hétre tartanak, s épp e körül-mény s a francia sajtónak e fölötti kétes tall-gatása elvégre oly embereket is meghökentelt, a kiknek a forradalmárok s köztársaságiakkal lenni közük. „Mi lesz mind ennek a vége?” E kérdés ma mind közönségesebbé válik Francia-országban és senki se bátorodik arra felelni, legkevésbé a sajtó. A belügyek fölötti vitatás lehetlenségé vált, s ha ki ezekről egy függet-len cikket akar olvasni, angol vagy német la-pokhoz kell nyulnia. Ezért bosszankodik aztán a párisi sajtó egy beteg ember ideges ingerlékeny-ségével, ámde ezáltal még szembeütlőbbé teszi önbuját.”

— Parisból, nov. 28-ról írják: A párisi csapatokak tegnap a kaszányakban consigna-ták volna, mert valamitől tartanak a nélkül, hogy e valamiről tudnák, hogy mi. Kétségköl a legroz-szabb helyzet valamely kormányra nézve, üres hírek vagy jelentésekre azon kényszerűségbe jutni, hogy örökké „megállj! ki vagy!”-ot ki-áltson. Azt állítják, hogy ily riado-rendszabályok-hoz már többször nyultak újabb időben.

Az izgalom kezd az alsóztályokból a fel-sőbb rétegekbe átmenni. A Cavaignac-féle köztársasági párt előttnek hiszi az időt, nem é etnyilatkozatot adni. Evégre a Ledru-Rollin-fé-le pártal kibékült, s vezérek némely pontok fö-lött megegyeztek. A tárgyalás alá jött kérdések ezek valának: Ideje-e már, a választásokban résztvenni? Ideje. Válaszszanak-e po-itikai szá-múzóttakat? Ne válaszzanak. Letegyék-e követ-jelöltük az esküt, vagy annak megtagadásával végezzék a demonstratiót. És ha az esküt lete-gszik alkotmányos ellenzék korlátai közt mara-djanak-e? E két utóbbi kérdés még nincs elha-tározva. Az orleanista párt vezérei az egész de-monstratiót, mint korszerűtlent és árthatót félre-vetették s pártjuk nevében megtagadtak minden résztvétet. Egy kicsiny kezdete az a várandó ala-kulás punctum salien-s-ének. Még soká vá-rhatja magát ez újleány, de egy-zer csakugyan el fog érkezni, oly bizonyosan „mint a kikelet-elő a tél után.” E jelenetek csak is mint idő-lelei méltánylandók, ha egyelőre nem is jelent-hetnek többet. Mostanra a kormány nyugodtabb, mert beállott a tél s a pénzügyi viszonyok is csak javultak. A munkások tehát nyugton maradnak, s ez a fődolog Parisban.

— A porosz király az országgyűlést nov. 29-én személyesen nyitotta meg Trónbe-szédének legérdekesebb része természetesen az, mely a neuenburgi gyet illeti. A király jelenté egybegyűlt kamaráinak, miképp az euro-pai béke remélhetőleg semmi meg-zavarást nem fog szenvedni; „az én hajhajátom—ugymond az utóbbi sajnos össze-utkózesek, s kétségtelen jogomnak a németso-vetség egyhangu határozata általi megerősíté-sen is oda megy ki: hogy az europai ha-talmakkali tárgyalások utján a ko-ronám méltóságának megfelelő meg-ládat idézzek elő, s e végre további lépé-seim zsinór-m-rtékül kötelességeim és az euro-pai viszonyok komoly, minden oldalról megfon-tolását veendőm.”

E nyilatkozatból mindenesetre annyit ha-tározottan kitűnik, miképp a porosz királynak ko-rántsem szándéka hogy uralkodása alkonyát vala-mely tragicus végfordulat tenné a történelemben emlékeztetéssé. Sőt a felkelők büntetlensége iránti eddigi kívánságát sem engedett helyet trónbeszé-deben, csak elismerését kívánja abban saját ko-ronajogainak, mi már az 1852 ki londoni jegy-zőkönyv s most a német szövetség által ellón is-merve. Az összeütközés súlypontja tehát mostan a Neuenburg fölötti jogi és tényi hatalom ki-egyenlítésében fekszik. E kiegyenlítés azonban kevéssé lehet a kardnak fenntartva, mely jogilag

a legritkább esetben pártatlan bírő, hanem a di-plomatának, mely ily esetekben az egyedül le-hetséges bírót tekinthető. Az pedig alig szen-vedhet kétséget, hogy az europai diplomaták jelenleg egy nyílt harczot világrészünk közepé-te nem igen fognak e vita célszerű megoldása gyanánt tekinteni, mert Europa földé még páro-lond az utóbbi harczok vértől: s új harcz kifej-lődését esendesen érzni, diplomatáink feladat-a nem lehet. A többi hatalmak békés megoldás ir-ánti közbenjárásukat felajánlották: Poroszország elfogadja azt. Lehetne-e itten szüksége fegyver-általi döntésnek?

Berlini hivatalos levelezők jelentik, miképp Sydow porosz követ rendeletét kapott Bern-nek azonnali elhagyására, mivel Po-rozország többé nem egyenesen, hanem csak a nagy hatalmak közbenjárása által akar még S aiczeal alkudozni. Egyszersmind pedig u-gyanazon levelezők szerint, ugy látszik, Dufour thnok küldetése folytán, békés kiegyenlítés jöved létre a versengő felek közt.

— A „Morning Post” ajánlja a svajciak-nak, miképp a neufchâtel foglyokat elítélte-tük után szabadon bocsássák, de egysze-rmind Poroszországot is óvainti az erőszakos rendszabályoktól.

— A „Presse d'Orient” az orosz hadesapatoknak Bessarabiában mozgását jelenti. Egy jelentékeny adtest közeledik a Feketeten-gerhez. Az ausztriai flotta kísérletet tett agyuzasáddokkal a dunai torkolat védelmezésé-re, kísérlet sikerült. — A keleten levő ola-szok aláírást nyitottak tízezer fegyverre mit Mazzini azon olaszoknak ad, kik először tűzik ki a lázadás zászlóját.

— P r i s b a nov. 30-án sü gőny érke-zett, mely jelenti, hogy Szicziáliában, Pa-lermo közlelben lázadás ütött ki. Nápolyból svai-czi ezredek küldettek szicziáliába. Más sürgönyök csupán Palermo közlelben uralkodó nagy izga-lomról akarnak tudni.

ÚJ POSTA.

„Kék ég és napfény!” A congressus létre fog jöni. A mult martiusi gyengélkedő örökké-ket egy második martius örökre meg fogja orvo-solni. Ez az adventi örömhír, melyely a diplo-matia az epekedő világot meglepte. A mitől egy pár angol lap oly igen tartott, egy „magas e-gyéniség” befolyásától Londonban, nem tudott annak ellentállani az öreg premier, s Francia-ország hűségének megadta a kívánt áldozatot. A congressus tehát egybe fog gyűlni, mit a „M. Post” jme szepítő szavakkal jelent:

„Anglia a párisi conferentiák ujra megújítását megengedheti, mi-vel azon conferentiának nincs hatalma a béke-szerződést bármely részben megváltoztatni.

A „drezdai újság” párisi levelezője erősí-ti, miképp a Bolgrad-kérdés a párisi conferen-tiákban Anglia s Austria érteklében fog eligazít-atni, mivel Szardínia az angol fogást osztja.

A „Constitutonnel” dec. 4-én jelenti, mi-szerint legközelebb értekezletet vendik kezde-tüket Parisban; most még mindenik hatalom meg-marad a maga nézetével; a nehézségek megol-datása után Austria és Anglia a megszállott te-rületekről azonnal kivonulandnak.

— A szicziáliai mozgalom m. hó 22-n egyszerre több helyen tört ki s Palermo is megragadta, hol a fölkelők a kir. hatóságokat elkergettek. A fölkelés terjt s horderejét még nem tudni. A fölkelés állítólagos vezére Ben-tivenga, egy politikai megkegyelmezett len-ne. Nápoly még csendes, noha a katonák kö-zött lázadó proclamatik terjesztése több elfo-gatásra adott alkalmat.

Az „Assemblée Nat.” attól tart, hogy az angolok azen fölkelést alkalmul veszik Sziczi-la megszállására.

Nyílt posta.

— B. K. G-nak Romába. A velencei kül-de-ményt köszönettel vettük. Lapjaink elküldésére nézve a vett utasítás szerint intézkedünk volt, erre nézve lát a baj másutt van. F. dehogy felejtett meg arról a mit ígért, hanem „csak lassan a tesset!”

— y — Bécsben. Önböz H. S. egy tartalmas le-velet utasított Szerelné hamar értesítenni a befoglalt-ak iránt.

— „Zandrihán” ezimű hősköltemény szerzője-ek. — K. László, barátja, tanácsa következtében a autatvány közlésével nem sietünk.

— Czekendinek Sz. Udvarhelyen. — Azt az é-dukos tudósait, melyet fe-zált figyelemmel várnk, se hogy se kaptak még eddig.

— Retenének. — Az életrajzot csak ugy közölhet-jük, ha ön néhány sorra nézve nem protestál szerk-toros krétánk tetszés szerinti használatá ellen.

V. Dániel. M. Váshelyt. — A beküldött emutvány, melyet mielőbb közleni f-gnak, éppen e-ly az illető célra, s a mi érdekeben nem tartjuk „szükségnek” többet közölni.

— Helybeli íztelt előfizetőinket szíves türe-lemre kell fölkérnünk lapunk két utolsó számának itt-től későn történt kihirdozását. Megváltoztatott kiho-r-dások-jönnek. Uj éven tul, ha szükség lesz, e kötelesség teljesítésére két egyént fogadunk.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

Mai számunkhoz egy félv mellékelt van csatolva.